

ULUSLARARASI DÜZENLEMELER VE İÇ HUKUK ÇERÇEVESİNDE UNUTULMA HAKKI KAPSAMINDA ERİŞİMİN ENGELLENMESİ

*In The Framework Of International Regulations And Domestic Law
Blocking Access Under The Right To Be Forgotten*

Prof. Dr. İslam Safa KAYA*

Arş. Gör. Enes TETİK**

ÖZET

Teknolojinin gelişmesi neticesinde internete erişim ve internet ortamında var olan bilgiler artmış ve bu kapsamda internet ortamında var olan bazı bilgiler kişiler açısından olumsuzluklar oluşturmaya başlamıştır. Bu kapsamda unutulma hakkı kavramı ortaya çıkmış, bu kavram ile kişiler açısından olumsuzluk yaratan bilgi ve verilerin internet ortamından silinmesiyle bu olumsuzlukların giderilmesi amaçlanmıştır. Unutulma hakkı bir anlamda kişilik haklarının korunması, ifade ve basın özgürlüğü ile de bağlantılı olarak

* Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, E-Posta: islamsafakaya_6@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5681-0756>

** Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, E-Posta: enestetik@kku.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4876-0538>

Makale Geliş Tarihi: 30.07.2024

Makale Kabul Tarihi: 18.12.2024

⇒ **Atıf Şekli:** İslam Safa Kaya ve Enes Tetik "Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukuk Çerçevesinde Unutulma Hakkı Kapsamında Erişimin Engellenmesi", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20/1 (2025): 217-249

⇒ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

öne çıkmıştır. Kıta Avrupası'nda ilk olarak 2014 yılında Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın verdiği Google-İspanya kararı ile tam anlamıyla gündeme gelen unutulma hakkı, sonrasında GDPR ile düzenleme altına alınarak pozitif hukukta kendine yer bulmuştur. Türkiye'de ise Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlarla unutulma hakkının kullanılmasına imkân sağlanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Türk hukukunda unutulma hakkı, yaygın olarak 5651 Sayılı Kanun kapsamında erişimin engellenmesi yoluyla uygulanmış ve söz konusu yöntemin uygulanmasıyla ifade ve basın özgürlüğünün ihlaline dair tartışmalara da yol açmıştır. Söz konusu tartışmaların nihayetinden erişimin engellenmesi yöntemini düzenleyen hüküm ifade ve basın özgürlüğünü ihlal ettiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Bu anlamda unutulma hakkı kapsamında en çok başvuru olan yöntem olan erişimin engellenmesi yönteminin iptali unutulma hakkı açısından Türk hukukunda bir boşluk meydana getirmiştir. Bu nedenle Türk hukukunda pozitif anlamda unutulma hakkına düzenlemelerin hayata geçirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Unutulma hakkı, 5651 Sayılı Kanun, erişimin engellenmesi, ifade ve basın özgürlüğü, kişilik hakları.

ABSTRACT

As a result of the development of technology, access to the internet and the information available on the internet has increased, and in this context, some information available on the internet has started to create negativities for individuals. In this context, the concept of the right to be forgotten has emerged, and with this concept, it is aimed to eliminate tekse negativities by deleting the information and data that cause negativity for individuals from the internet environment. In a sense, the right to be forgotten has come to the fore in connection with the protection of personal rights, freedom of expression and freedom of the press. In continental Europe, the right to be forgotten, which first came to the fore with the Google v. Spain decision of the Court of Justice of the European Union in 2014, was regulated by the GDPR and found its place in positive law. In Turkey, the Constitutional Court and the Court of Cassation have tried to enable the exercise of the right to be forgotten. In this context, the right to be forgotten in Turkish law has been widely applied by blocking access under Law No. 5651, and the application of this method has led to debates on the violation of freedom of expression and freedom of the press. As a result of these debates, the provision regulating the method of blocking access was

cancelled by the Constitutional Court on the grounds that it violated freedom of expression and freedom of the press. In this sense, the cancellation of the method of blocking access, which is the most commonly used method within the scope of the right to be forgotten, has created a gap in Turkish law in terms of the right to be forgotten. For this reason, it is of great importance to implement positive regulations on the right to be forgotten in Turkish law.

Key words: Right to be forgotten, Law No. 5651, blocking access, freedom of expression and press, personal rights.

EXTENDED ABSTRACT

Although the right to be forgotten was not expressed by using the concept in the pre-internet period, it is stated that the right to be forgotten existed and was used with different methods and approaches. As a matter of fact, the declaration of amnesty by burning the criminal archives of criminals in Italian city states, the regulations regarding personal data in Germany and France in the pre-internet period, and the regulation made in England for the rehabilitation of criminals draw attention as developments that point to the right to be forgotten in the pre-internet period, albeit in a different way. As a result of the development of technology and the increase in access to technological devices, access to the internet and the information available on the internet has increased, and in this context, some of the information available on the internet has started to create negative consequences for individuals. The vast archive and easy accessibility of the Internet has created the need for a solution in this regard. In this context, the concept of the right to be forgotten has emerged, and with this concept, it is aimed to eliminate the negativities in question by deleting and removing the information and data that cause negativity for individuals from the internet environment. In a sense, the right to be forgotten has come to the fore in connection with the protection of personal rights, freedom of expression and freedom of the press.

In continental Europe, the right to be forgotten, which first came to the fore with the Google v. Spain decision of the Court of Justice of the European Union in 2014, was regulated in the European General Data Protection Regulation and found its place in positive law, and it has also found its place in practice outside of court decisions with the application opportunity provided by Google to the citizens

of the European Union member states based on this decision and regulation. In the United States, on the other hand, the right to be forgotten has not found a place in positive regulations, and in judicial decisions, in the balance between freedom of expression and freedom of the press, the preference has been in favor of freedom of expression and freedom of the press.

In Turkey, due to the absence of any legal regulation on the right to be forgotten, the Constitutional Court and the Court of Cassation have tried to enable the exercise of the right to be forgotten within the scope and methods specified in the scope and as a result of the decisions of the Court of Cassation. Within the scope of Law No. 5651, while it can be requested to remove the content from the publication within the scope of the right to be forgotten by applying to the content provider, it has also been accepted by judicial decisions that the right to be forgotten can be used by blocking access by applying to the Criminal Judge of Peace. In this context, the right to be forgotten in Turkish law is widely applied through the application of the method of blocking access, and the application of the said method has led to serious debates on the violation of freedom of expression and freedom of the press. As a result of the aforementioned debates, the Constitutional Court recognized that the method of blocking access violates the freedom of expression and the freedom of the press and annulled the provision in question. In this sense, the annulment of the method of blocking access, which is the most commonly used method within the scope of the right to be forgotten, has created a gap in Turkish law in terms of the right to be forgotten. It can be said that in the light of the existing regulations, there is no method and regulation regarding the protection of the right to be forgotten in Turkish law. As a matter of fact, the pre-existing regulations did not fully meet the need in question and were implemented only to save the day. Therefore, it is of great importance to implement positive regulations on the right to be forgotten in Turkish law.

GİRİŞ

Günümüz dünyasında kişisel veriler işlenirken hukuka aykırı birçok uygulama olduğu ve bu uygulamaların yargı süreçlerine konu edildiği bilinmektedir. Kişilerin işlemiş olduğu çeşitli suçlar, girmiş olduğu çeşitli borç ilişkileri ve buna ilişkin bünyesinde kişisel veri içeren birçok hukuki ilişki, gerek gerçeğe aykırılığın sonraki süreçte tespit edilmesi gerekse üzerinden önemli bir sürenin geçmesi gibi

sebeplerle ortaya çıkan sorunlar unutulma hakkına konu teşkil edebilmektedir.

Unutulma hakkı çerçevesinde kişiler toplumdaki saygınlıklarını tesis etme, bozulan ekonomik ilişkilerini yeniden ayağa kaldırma gibi gerekçelerle kişisel veri niteliğindeki bilgilerinin silinmesini, ilgili gerçek ve tüzel kişilerden talep edebilmekte ve bu talebin reddedilmesi halinde yargı makamlarına başvurabilmektedir. Bu konuda en çok talebin internet ortamında paylaşılan bilgilere ilişkin olduğu hususu göz önüne alındığında dijital ortamlarda paylaşılan bu bilgilere ilişkin sorumluluk konusu gerek uluslararası hukuk hükümleri gerekse iç hukuk hükümleri bağlamında tartışmalar doğurmuştur.

Söz konusu tartışmaların değerlendirilebilmesi açısından çalışmamızda ilk olarak unutulma hakkının kavramsal çerçevesi, tarihi gelişimi ve diğer haklarla ilişkisi değerlendirilecektir. İkinci olarak ise unutulma hakkının kavramsal olarak ilk kez gündeme geldiği Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın 2014 tarihli Google-İspanya kararı ve unutulma hakkının ilk kez pozitif anlamda düzenleme altına alındığı 2016 tarihli ile Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü çerçevesinde Kıta Avrupası'ndaki gelişimi ve uygulanışı ile Amerika Birleşik Devletleri özelinde uygulanışı, yargı kararları ve pozitif düzenlemeler ışığında değerlendirilecektir. Çalışmamızda son olarak unutulma hakkının Türk hukuk sistemindeki görünümü, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararları çerçevesinde gelişimi ve uygulaması değerlendirilecektir. Nitekim Türk hukuk sisteminde unutulma hakkı söz konusu yargı kararları çerçevesinde 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesi kapsamında düzenlenen erişimin engellenmesi yöntemiyle korunmaya çalışılmıştır. Söz konusu hükmün uygulamada tartışmalara yol açmasının yanı sıra Anayasa Mahkemesi'nin bu hükme ilişkin verdiği iptal kararı dolayısıyla unutulma hakkının korunmasına ilişkin özel bir düzenleme yapılması hususu önem kazanmıştır.

Tüm bu nedenlerle çalışmamızda, unutulma hakkına ilişkin uluslararası ve ulusal uygulamalar ile bu kapsamdaki yaklaşımlar ve sorunlar değerlendirildikten sonra Türk hukuku özelinde unutulma hakkının hukuki bir statüye kavuşturularak güvence altına alınmasına

ilişkin yapılabilecek yeni düzenleme ve önerilerin ortaya konması amaçlanmaktadır.

I. UNUTULMA HAKKI

A. Kavramsal Olarak Unutulma Hakkı

Unutulma hakkı, her ne kadar internet öncesi dönemde yazılı ve görsel kaynakların, arşivlerin, suç kayıtlarının yok edilmesi şeklinde gündeme gelmiş olsa da kavramsal olarak internetin icadı ve gelişimi ile birlikte bireylerin kendilerine ait birtakım bilgilerin dijital ortamdaki kaldırılmasına olanak sağlayan bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Denebilir ki unutulma hakkı fikrinin arkasındaki temel etken, internetin dijital dünyasıyla ilgili bilgilerin bulunabilirliği ve erişilebilirliğindeki büyük artıştır¹.

Kavram olarak her ne kadar unutulma hakkı kavramının yerine referanstan çıkarma hakkı, listeden çıkarma hakkı ve sildirme hakkı gibi farklı kavramlar kullanılsa da en yaygın ve bilinen kavram olarak unutulma hakkı tercih edilmektedir².

İçeriği ve amacı üzerinde görüş birliği söz konusu olmadığından unutulma hakkının kesin bir tanımı yapılamamıştır. Bir tanıma göre unutulma hakkı; *“kişinin, güncelliğini yitiren ve dijital ortamdaki kaldırılması yönündeki menfaatinin diğer menfaatlere oranla baskın olduğu hallerde, bilgilerinin dijital ortamdaki silinmesi/kaldırılmasına olanak tanıyan bir haktır³.”* Yine bir başka tanıma göre ise *“unutulma hakkı bireylerin dijital ortamda bulunan, kendilerine ait kişisel bilgi ve verilerin kaldırılmasını isteme hakkıdır⁴.”* Nalbantoğlu'na göre ise *“unutulma hakkı, dijital hafızada yer alan bireylere ait rahatsız edici her türlü kişisel içeriğin, yine bireylerin talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılması/silinmesi”* dir⁵.

1 Dominic McGoldrick, “Developments in the Right to be Forgotten,” Human Rights Law Review, 13/4 (2013). s. 762.

2 Cemile Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021). s. 2.

3 Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı s. 5.

4 Sevil Şilan Kum, “Unutulma Hakkının İstihbari Kaynaklı İdari İşlemler Açısından Değerlendirilmesi,” Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11/1 (2021). s. 130.

5 Seray Nalbantoğlu, “Bir Temel Hak Olarak Unutulma Hakkı,” Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 35 (2018). s. 589.

En genel tanım olarak denebilir ki unutulma hakkı; bireylerin dijital ortamda yer alan kişisel veri niteliği taşıyan bilgilerinin, bu bilgilerin kaldırılmasının kaldırılmamasına oranla daha menfaatlerine olması halinde silinmelerini talep etme hakkıdır.

B. Unutulma Hakkına İlişkin Yaklaşımlar

Unutulma hakkının kapsamında kişilerin verilerinin dijital ortamdan silinmesine ilişkin iki yaklaşım söz konusu olmuştur.

İlk yaklaşıma göre kişi, verileri üzerinde tasarruf hakkına sahip olarak geçmişi üzerinde de hakimiyete sahip olacak ve geçmişine dair dijital ortamda yer almasını istemediği verilerin silinmesini sağlayacak ve böylelikle birey, kendisi hakkında başkalarının elinde bulunan bilgileri silme hakkına sahip olacaktır⁶.

İkinci yaklaşım ise kişinin hayatında yeni bir başlangıç yapma ihtiyacına ilişkindir. Buna göre kişi, geçmişine dair dijital ortamda yer alan olumsuz bilgilerin silinmesini, unutulmasını talep ederek geleceğe dair bu olumsuz izlerin silinmesiyle yeni bir başlangıç yapmak isteyebilir⁷. Bu yaklaşımda esas olarak suçlular, müflisler ve kredi geçmişi olumsuz olan kişiler ve yine cinsiyet değişikliği yapmış olan kişiler ile boşanmış kişiler baz alınmakta ve bu kişilerin söz konusu olumsuzlukları geçmişlerinden silerek yeni bir başlangıç yapabilmeleleri değerlendirilmektedir⁸. Bu kapsamda bu bilgilerin silinmesiyle toplumun bu bilgileri kullanması engellenmiş olmakta aynı zamanda kişi de bu bilgiler üzerinde hâkimiyet kurarak geleceği üzerinde söz hakkına sahip olmasını ifade etmektedir.

C. Tarihi Gelişimi

Dijital hafıza veya veri saklama bağlamında unutulma hakkı, temel bir hak olarak ancak yakın zamanda ortaya çıkmış olsa da Kıta Avrupası'nda ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) uzun yıllardır tartışma konusu olmuştur⁹. Mahkeme uygulamasında ve hukuk dokt-

⁶ Bert-Jaap Koops, "Forgetting Footprints, Shunning Shadows: A Critical Analysis of the Right to be Forgotten in Big Data Practice," *SCRIPTed*, 8/3 (2011). s. 232.

⁷ Turgut, *Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı* s. 6.

⁸ Turgut, *Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı* s. 7.

⁹ Rolf H Weber, "The Right to be Forgotten: More Than a Pandora's Box," *J. Intell. Prop. Info. Tech. & Elec. Com. L.*, 2/2 (2011). s. 120.

rininde temel tartışma noktaları, mahkûm edilen ve belirli bir süre geçtikten sonra bu bilgilerin ortadan kaldırılmasını isteyen kişilerle ilgili olarak ortaya çıkmıştır¹⁰.

Örneğin ABD’de de mahallede yaşayan ve önce çevrimdışı olarak internet ile birlikte ise kısmen internette yayınlanan cinsel suçluların listelerinin paylaşılması tartışma konusu olmuştur¹¹. Yine 1970 ABD Adil Kredi Raporlama Kanunu¹², 1974 tarihli Suçluların Rehabilitasyon Kanunu¹³, 1977 Almanya ve 1978 Fransa Veri Koruma Yasaları söz konusu düzenlemelere örnek teşkil etmektedir¹⁴. Bu düzenlemeler ile kişilere ait olumsuz hususların giderilmesi amaçlanmıştır.

D. Unutulma Hakkının Diğer Haklarla İlişkisi

Unutulma hakkı, kişilik hakları başta olmak üzere şeref ve itibarın korunması, ifade ve basın özgürlüğü, kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği hakları ile iç içe ve sürekli bir ilişki içerisinde dir¹⁵. Nitekim unutulma hakkı ile amaçlanan husus çatışan hakların dengelenmesidir¹⁶.

Kişinin sahip olduğu kişilik hakları kişiye ait görüntü, ses, kişisel veriler, şeref ve onurun zedelenmemesi gibi unsurları içeren haklardır¹⁷. Yine kişilik haklarının içerisinde yer alan bu hususlar genel anlamda kişiye ait kişisel veriler olarak da karşımıza çıkmakta ve bir anlamda kişisel verilerin korunması da bu kapsamda olmaktadır¹⁸.

¹⁰ Weber, “The Right to be Forgotten: More Than a Pandora’s Box.” s. 120.

¹¹ Amy Gajda, “Privacy, Press, and the Right to be Forgotten in the United States,” Wash. L. Rev., 93/1 (2018). s. 217.

¹² John W Dowdell, “An American Right to be Forgotten,” Tulsa L. Rev., 52/2 (2016). s. 337.

¹³ Paul McGuinness, Fergus McNeill, ve Sarah Armstrong, The Use and Impact of the Rehabilitation of Offenders Act (2013), s. 35., s.e.t. 30.06.2024.

¹⁴ Robert Fellner, “Balancing Human Rights: The Right to be Forgotten in the European Human Rights Regime,” Master of Arts Human Rights Vienna, 4/4 (2014). s. 3.

¹⁵ Kerim Çakır ve Murat Balci, “Ceza Muhakemesinde Unutulma Hakkı,” Terazi Hukuk Dergisi, 198 (2023). s. 40.

¹⁶ Edward Lee, “The Right to be Forgotten v. Free Speech,” ISJLP, 12/1 (2015). s. 103.

¹⁷ Rümeyza Aluç Demirel, “Unutulma Hakkı ve Unutulma Hakkının Mirasçılar Tarafından İleri Sürülüp Sürülemeyeceğinin Değerlendirilmesi,” Adalet Dergisi, 72 (2024). s. 628.

¹⁸ Aluç Demirel, “Unutulma Hakkı ve Unutulma Hakkının Mirasçılar Tarafından İleri Sürülüp Sürülemeyeceğinin Değerlendirilmesi.” s. 629.

Nitekim unutulma hakkı ile dijital ortamda kişiye ait olan ve kişi açısından olumsuz bir durum yaratan kişilik haklarına ilişkin bilgilerin kaldırılması amaçlanmaktadır. Bu bilgilerin kaldırılması ile kişinin kişilik hakları korunabilmekte, kişinin özel hayatının gizliliği tesis edilebilmektedir. Bu bağlamda unutulma hakkı kişilik hakları, kişisel verilerle yakın bir ilişki içerisindedir. Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Yargıtay içtihadı söz konusu yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Unutulma hakkı ile ilişkili olan bir diğer hak ise ifade ve basın özgürlüğüdür¹⁹. Unutulma hakkı kapsamında kişinin onur ve itibarının korunması amacıyla dijital ortamda yer alan bir içeriğin kaldırılması söz konusu olmakta ve içerik sahibinin ifade ve basın özgürlüğüne müdahale edilmektedir²⁰. AİHS m.10²¹ ve Anayasa (AY) m. 26 ile güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğüne yapılacak olan müdahalelerin yasal zeminde gerçekleştirilmesi ve orantılı olması gerekmektedir²². Unutulma hakkı ile amaçlanan kişinin onur ve itibarının korunması ile ifade ve basın özgürlüğü arasında bir dengenin sağlanmasıdır²³.

Unutulma hakkının değerlendirileceği durumlarda söz konusu haklar arasında çatışma durumu kaçınılmaz olacaktır ve bu durumda bu haklar arasında denge sağlanmaya çalışılacaktır.

II. KITA AVRUPASI'NDA VE ABD'DE UNUTULMA HAKKI

B. ABAD Google-İspanya Kararı

Avrupa'da unutulma hakkının gündeme gelmesi ABAD tarafından verilen Google-İspanya önkararı ile olmuştur²⁴. Bu karara kadar farklı

¹⁹ Ezgi Çırak, "Dijital Çağda Sonsuza Kadar Hatırlamaya Karşı: Unutulma Hakkı," Ceza Hukuku Dergisi, 13/36 (2018). s. 170-171.

²⁰ Serdar Gülener, "Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı"," Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 25/102 (2012). s. 227.

²¹ Ivor Shapiro ve Brian MacLeod Rogers, "How the "Right to be Forgotten" Challenges Journalistic Principles: Privacy, Freedom and News Durability," Digital Journalism, 5/9 (2017). s. 1103.

²² Jindar Uçar, "İnternet Ortamında İfade ve Basın Özgürlüğü," İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7/2 (2021). s. 353-354.

²³ Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı s. 398.

²⁴ Abdurrahim Çınar, "Unutulma Hakkının Ortaya Çıkış Serüveni ve Kapsamının Değerlendirilmesi," Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 49 (2022). s. 560.

kavramlar ve yaklaşımlar altında değerlendirilen unutulma hakkı, ABAD kararında ilk kez kavramsal olarak kullanılmış ve bugüne kadar gündemden hiç düşmemiştir.

Karara konu olay İspanya'da yaşayan Costeja Gonzalez isimli kişinin, ismini Google'a yazdığına kendisine ilişkin geçmiş döneme ait haber ve kişisel verilerin çıkması nedeniyle bu haber ve verilerin kaldırılması istemine istinaden ortaya çıkmıştır. Söz konusu haberlerde kişinin sosyal güvenlik borçları dolayısıyla mülklerinin satılmasına ilişkin ilanlar ve haciz kararı yer almıştır. Gonzalez söz konusu haberlerin gerçekliğinin kalmadığını ve ismiyle ilişkili olarak arama sonuçlarında görünmesinin hayatını olumsuz etkilediğini, bu sebeple bu haberlerin arama sonuçlarından kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir²⁵. İspanya Veri Koruma Kurulu kararı sonrası İspanya Yüksek Mahkemesi'ne ulaşan dava Mahkeme tarafından ABAD'a taşınmıştır.

ABAD davayı hem Google ve Google İspanya şirketlerinin sorumluluğu kapsamında hem de Gonzalez'in söz konusu haberlerin kaldırılması talebi ekseninde unutulma hakkı kapsamında incelemiştir²⁶. İnceleme sonucundan ABAD 2014 yılında verdiği önkararda ilk kez kavramsal olarak unutulma hakkından söz etmiş ve kişilerin kendilerine ilişkin verilerin silinmesini talep etme hakkına sahip olduklarını kabul etmiştir²⁷. Söz konusu önkararla aynı taleplerin karşılığı olarak kullanılan anonimleştirme²⁸, silme kavramlarını kapsayacak şekilde unutulma hakkı kavramı literatüre kazandırılmıştır²⁹.

²⁵ Yulia Razmetaeva, "The Right to be Forgotten in the European Perspective," *Tal-Tech Journal of European Studies*, 10/1 (2020). s. 63.

²⁶ Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0131> s.e.t. 23.07.2024.; Patricia Sanchez Abril ve Eugenio Pizarro Moreno, "Lux In Arcana: Decoding the Right to Be Forgotten in Digital Archives," *Laws*, 5/3 (2016). s. 33.

²⁷ Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González para. 3, 89, 91; Yuriko Haga, "Right to be Forgotten: A New Privacy Right in the Era of Internet," *New Technology, Big Data and the Law*, (2017). s. 101.

²⁸ Antoon De Baets, "A Historian's View on the Right to be Forgotten," *International Review of Law, Computers & Technology*, 30/1-2 (2016). s. 61.

²⁹ Lisa Owings, "The Right to be Forgotten," *Akron Intell. Prop. J.*, 9/ (2015). s. 51.

ABAD vermiş olduğu kararda kişiye ait bilgi ve verilerin kendisine olumsuz etkisi bulunmaması halinde dahi veri sahiplerinin bu bilgilerin kaldırılması, silinmesi yönünde talepte bulunma haklarının olduğunu ifade etmiştir³⁰. Hakkın dayanağı olarak özel hayatın gizliliği hakkı temel alınmış ve kişilerin kendilerine ait verilerin yetersiz, ilgisiz ya da artık alakasız olması yahut arama motoru operatörü tarafından yerine getirilen işleme amaçları bakımından aşırı ölçüde olması halinde kişisel verilerinin silinmesini isteyebileceği kabul edilmiştir³¹. Buna göre kişi, kendisine ait verilerin silinmesini, kaldırılmasını veya söz konusu verinin kendisiyle ilişkilendirilemeyecek şekilde anonimleştirilmesini talep ederek unutulma hakkını kullanabilecek; bu kapsamda veri sorumluları bu talepleri yerine getirmekle mükellef olacaklardır³².

ABAD kararı ile arama motorlarının veri sorumlusu kabul edilmesi neticesinde Google doğrudan bu kararla bağlı olmasa da bu kararı referans kabul ederek AB üyesi devlet vatandaşları açısından unutulma hakkını talep edebilme imkânı getirmiştir³³. Buna göre unutulma hakkı kapsamında verilerinin silinmesini isteyen kişi kaldırılmasını istediği içeriğin urlsi ile birlikte talep formu³⁴ doldurarak Google'a başvuru yapabilecektir³⁵. Google bu başvuruyu değerlendirerek kabule değer görürse içeriği kaldıracaktır³⁶. Google'ın başvuruyu reddetmesi halinde kişi vatandaşı bulunduğu ülkedeki veri koruma otoritesine başvuru yapabilecektir³⁷. Yine ABAD kararında genel anlamda tüm arama motorlarının veri sorumlusu olarak kabul edilmesi dolayısıyla kişisel verilerinin silinmesini isteyen bireyler söz konusu kararı

³⁰ Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González, para. 98.; Owings, "The Right to be Forgotten." s. 60.

³¹ McGoldrick, "Developments in the Right to be Forgotten." s. 764.

³² Aydın Akgül, "Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: "Unutulma Hakkı" ve AB Adalet Divanı'nın "Google Kararı"," Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 116 (2015). s. 31.

³³ Tuba Yıldız, "Unutulma Hakkının Uygulanışı Açısından Arama Motorlarının Rolü," Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4/2 (2019). s. 412.

³⁴ https://reportcontent.google.com/forms/rtbf?product=websearch&hl=tr&visit_id=638531764665377644-2504994475&rd=1 s.e.t. 24.06.2024.

³⁵ Yıldız, "Unutulma Hakkının Uygulanışı Açısından Arama Motorlarının Rolü." s. 414.

³⁶ Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı s. 65.

³⁷ Yıldız, "Unutulma Hakkının Uygulanışı Açısından Arama Motorlarının Rolü." s. 415.

temel olarak diğer arama motorları açısından da kendi ülkesinde yetkili olan veri koruma otoritesine başvuru yapılabilecektir.

B. GDPR ve Unutulma Hakkı

Kıta Avrupası'nda ve dünyada unutulma hakkının açıkça düzenlendiği en önemli düzenleme 2016 yılında kabul edilen GDPR "*Grand Data Protection Regulation*" olarak bilinen Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'dür³⁸.

Unutulma hakkı ilgili düzenlemenin 17. maddesinde³⁹"*Silme hakkı (unutulma hakkı)*" (*Right to erasure ('right to be forgotten')*) başlığı altında ile düzenleme altına alınmıştır⁴⁰. Buna göre; kişi hükümde belirtilen kapsamda, verilerin kullanılmasının artık gerekli olmaması, verilerin yasaya aykırı şekilde işlenmiş olması gibi gerekçelerle unutulma hakkını kullanabilecektir⁴¹. Yine kişi bu hakkını kullanırken diğer haklarla bir denge oluşacak şekilde kullanabilecektir.

Unutulma hakkına konu olacak veri dijital ortama doğrudan verinin sahibi tarafından yüklenebileceği gibi bir başka kişi tarafından da yüklenmiş olabilecek, diğer deyişle kimin yüklediği fark etmeksizin bu haktan yararlanılabilecektir⁴².

Tüzüğün gerekçe kısmında unutulma hakkına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre "*veri sahibi, verilerine ilişkin Birlik veya Üye Devlet yasaları ihlal edildiği takdirde unutulma hakkına sahip olacak fakat söz konusu hak madde hükmünde belirtilen istisnaların söz konusu olması halinde kullanılamayacaktır*"⁴³. Söz konusu istisnalar

³⁸ Eugenia Politou et al., "Backups and The Right to be Forgotten in the GDPR: An Uneasy Relationship," *Computer Law & Security Review*, 34/6 (2018/12/01/ 2018). s. 1248.

³⁹ Metnin orijinali için bkz. <https://gdpr-info.eu/art-17-gdpr/> s.e.t. 23.06.2024.; Metnin Türkçesi için bkz. <https://www.verisistem.com/tr/3-bolum-md-12-23-veri-sahibinin-haklari/madde-17-silme-hakki-unutulma-hakki> s.e.t. 23.06.2024.

⁴⁰ İslam Safa Kaya ve Yüksel Tolun, *Türkiye'de, Avrupa'da ve California'da Kişisel Verilerin İşlenmesi* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022). s. 118.

⁴¹ Tamer Soysal, "Unutulma Hakkının Avrupa Birliği'nin Genel Veri Koruma Tüzüğü Çerçevesinde İncelenmesi," *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 13 (2019). s. 350.

⁴² Soysal, "Unutulma Hakkının Avrupa Birliği'nin Genel Veri Koruma Tüzüğü Çerçevesinde İncelenmesi." s. 367.

⁴³ EU GDPR Recital 65. "*Veri sahibi, kendisiyle ilgili kişisel verilerin düzeltilmesini isteme hakkına ve söz konusu verilerin saklanması bu Tüzüğü veya veri sorumlusunun tabi*

kamu yararı, yasal bir yükümlülüğün söz konusu olması, kamu yararına arşiv, bilimsel amaçlarla arşivleme durumudur.

C. ABD'de Unutulma Hakkı

ABD'de unutulma hakkını anımsatan düzenlemeler ve kararlar söz konusu olsa da unutulma hakkının tanındığına ilişkin net bir düzenleme veyahut da mahkeme karar mevcut değildir⁴⁴. Avrupa'nın aksine unutulma hakkının bir yansıması niteliğinde olan onur ve saygınlığın korunması ile ifade özgürlüğü arasındaki denge ABD'de ifade özgürlüğünden yana olmuş ve unutulma hakkına ilişkin küresel çapta uygulanan tedbirler ABD özelinde ifade özgürlüğünün ihlali olarak değerlendirilebilmektedir⁴⁵.

Nitekim ABD'de Avrupa'nın aksine kişisel verilerin korunmasına yönelik bir federal düzenleme veya kurum da söz konusu değildir. Unutulma hakkını anımsatan 1975 tarihli Cox Broadcasting v. Cohn davasında⁴⁶, bir tecavüz kurbanının isminin gazetede yer alması ve bunun kişilerin hayatını olumsuz etkilediği, kişilerin teşhir edildiği düşüncesiyle bu isimlerin yayımlanmamasına ilişkin yapılan düzenlemenin ifade özgürlüğüne aykırı olduğu iddiasıyla açılan davada ABD Yüksek Mahkemesi tecavüz kurbanlarının isimlerinin yayımlanmamasına ilişkin düzenlemeyi ifade özgürlüğüne aykırı bulmuştur.

Yine Florida Star v. B.J.F. davasında⁴⁷ ise polis tarafından basın odasında unutilan bir polis raporunda yer alan tecavüz mağdurunun

olduğu Birlik veya Üye Devlet yasasını ihlal ettiği durumlarda 'unutulma hakkına' sahip olacaktır. Yine madde hükmünde belirtildiği gibi kişisel verilerin daha fazla saklanması, ifade ve bilgi edinme özgürlüğünün kullanılması, yasal bir yükümlülüğe uyum sağlanması, kamu yararına yürütülen bir görevin yerine getirilmesi için gerekli olduğu durumlarda hukuka uygun olacaktır. Kamu sağlığı alanında kamu yararı, kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçları veya istatistiksel amaçlar veya yasal iddiaların oluşturulması, uygulanması veya savunulması amacıyla kontrolöre verilen resmi yetkinin kullanılması gibi durumlarda unutulma hakkı kullanılmayacaktır." <https://www.privacy-regulation.eu/en/recital-65-GDPR.htm> s.e.t. 29.06.2024.

⁴⁴ Soysal, "Unutulma Hakkının Avrupa Birliği'nin Genel Veri Koruma Tüzüğü Çerçevesinde İncelenmesi." s. 355.

⁴⁵ Dowdell, "An American Right to be Forgotten." s. 334.

⁴⁶ Cox Broadcasting Corp. v. Cohn, 420 U.S. 469 (1975) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/420/469/#tab-opinion-1951235> s.e.t. 27.06.2024.

⁴⁷ Florida Star v. B.J.F., 491 U.S. 524 (1989) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/491/524/> s.e.t. 27.06.2024.

isminin daha sonra gazetede yayımlanması Yüksek Mahkeme tarafından hukuka uygun bulunmuştur.

III. TÜRK HUKUKUNDA UNUTULMA HAKKI

Unutulma hakkı, Türk hukukunda pozitif anlamda düzenlenmemiş, daha çok Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararları ile kişilik haklarına ilişkin düzenlemelerin uygulanması ile çerçevesi çizilmiş bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁸. Bu sebeple Türk hukuku kapsamında unutulma hakkı mahkeme kararları ve uygulamaya yansıdığı haliyle incelenecektir.

Unutulma hakkının Türk hukukunda gündeme geldiği ilk karar Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17 Haziran 2015 tarihli kararıdır⁴⁹. Karar ile unutulma hakkının tanımı yapılmış ve kapsamı belirlenmiştir.

Hukuk Genel Kurulu'na göre “*unutulma hakkı; üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlemesini isteme hakkı olarak ifade edilebilir.*” Kurul; unutulma hakkının her ne kadar çevrimiçi mecralar açısından gündeme gelmiş olsa da yalnızca dijital ortamlarda değil basılı yayınlar açısından da kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Yine Kurul'a göre unutulma hakkı kişilere “geçmişini kontrol etme”, “belirli hususların geçmişinden silinmesini ve hatırlanmamayı isteme hakkı” imkânı vermekte; öte yandan hakkın muhatapları ve diğer üçüncü kişilere de veri sahibi kişiye ait olan bilgileri kullanması ve kullanımının önüne geçmesi yükümlülüğü yükler.

Unutulma hakkı; kişisel verilerin korunması, kişilik hakkının korunması ve Anayasa'nın 20. maddesinde düzenleme altına alınan özel

⁴⁸ Sinan Sami Akkurt, “17.06.2015 Tarih, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 Sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı ve Mukayeseli Hukuk Çerçevesinde Unutulma Hakkı,” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65/4 (2016). s. 2612.

⁴⁹ Yargıtay HGK. T. 17.06.2015, E. 2014/56, K. 2015/1679. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2014-56-k-2015-1679-t-17-6-2015.s.e.t.28.06.2024>.

hayatın gizliliği hakkı ile birlikte değerlendirilmiştir⁵⁰. Kurul bu hususu da “*kişiyeye unutulma hakkının sağlanması ile birlikte özel hayatının gizliliği korunmuş olacaktır.*” şeklinde ifade etmiştir.

Unutulma hakkının değerlendirilmesi açısından her türlü içeriğin bu hakka konu olmayacağı belirtilmiş ve söz konusu içeriğin yayında kaldığı süresi, güncel olup olmadığı, kamu yararı ile ilişkisi, içeriğe konu kişinin tanınırlığı gibi hususların her bir somut olay açısından incelenmesi gerektiği ifade edilmiştir⁵¹.

Yargıtay’ın söz konusu kararının ardından farklı kararlarda da unutulma hakkına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Yargıtay 16. Ceza Dairesi’nin 2016 yılında verdiği karar⁵²; 19. Ceza Dairesi’nin 2017⁵³, 2018⁵⁴, 2019⁵⁵ ve 2020⁵⁶ yılında verdiği kararlar örnek olarak verilebilir.

Söz konusu kararlarda genel olarak Yargıtay’ın ilk görüşü korunmuş, her türlü internet içeriği ve haberinin unutulma kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiş ve içeriğin unutulma hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için içeriğin yayında kaldığı süre, güncelliği, kamu yararı ve ilgisi, olgusal gerçekler veya içerik konusu kişinin tanınırlığı gibi hususlarının irdelenmesi gerektiği ifade edilmiştir⁵⁷.

⁵⁰ Akkurt, “17.06.2015 Tarih, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 Sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı ve Mukayeseli Hukuk Çerçevesinde Unutulma Hakkı.” s. 2614.

⁵¹ Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı s. 426.

⁵² Yargıtay 16. Ceza Dairesi. T.07.06.2016, E. 2016/927, K. 2016/3874.

⁵³ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 05.06.2017, E. 2016/15510, K.2017/5325.

⁵⁴ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 10.12.2018, E. 2018/7735, K. 2018/13080.

⁵⁵ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T.11.03.2019, E. 2018/8285, K. 2019/5447.

⁵⁶ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 19.10.2020, E. 2019/28149, K. 2020/13099. Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 02.11.2020, E. 2019/29879, K. 2020/13551.

⁵⁷ Yargıtay. 19. Ceza Dairesi. T. 05.06.2017, E. 2016/15510, K. 2017/5325. “*Unutulma hakkının İnternet gazete arşivlerindeki her türlü haber yönünden uygulanmasını beklemek mümkün değildir. Nitekim özellikle basın özgürlüğü temelinde gazete arşivinin araştırmacılar, hukukçular veya tarihçiler için önem taşıyan veriler olduğu açıktır. Bu durumda bir İnternet haberinin unutulma hakkı kapsamında İnternet’ten çıkarılabilmesi için; yayının içeriği, yayında kaldığı süre, güncelliğini yitirme, tarihsel bir veri olarak kabul edilememe, kamu yararına katkısı (toplumsal açıdan haberin değeri, haberin geleceğe ışık tutan niteliği), habere konu kişinin siyasetçi veya ünlü olup olmadığı, haber veya makalenin konusu, bu bağlamda haberin*

Örneğin 2017 tarihli kararda yayınlanan bir habere ilişkin aradan geçen dokuz yıllık sürenin güncelliğin yitirilmesi açısından yeterli görülüş ve haberin gerçeklik ve doğruluk kriterlerini artık sağlamayacağı ifade edilmiştir⁵⁸.

Türk hukukunda unutulma hakkına ilişkin AYM'nin 2016 yılında tesis ettiği karar oldukça önemlidir⁵⁹. Söz konusu karara konu olan başvuruda kişi ilk olarak 1998 ve 1999 yıllarında hakkında çıkan üç haberin kaldırılması için haberlerin yer aldığı basın kuruluşuna başvuruda bulunmuştur. Fakat başvurucunun talebine rağmen haberlerin kaldırılmaması üzerine başvuran, talebini reddeden basın kuruluşu aleyhine İstanbul 36. Sulh Ceza Mahkemesine başvurmuştur⁶⁰. Mahkeme söz konusu içeriklerin güncelliğini yitirdiği ve haber niteliği taşımadığı gerekçesiyle kamu yararının da artık söz konusu olmadığını belirtmiş ve söz konusu içeriklerin yayında kalması halinde kolaylıkla erişebileceğinden kişilik haklarının ihlaline neden olan yazı içeriğinin yayından kaldırılmasına karar vermiştir. Karara karşı yapılan itiraz neticesinde, itirazı değerlendiren Mahkeme ise, anılan yazılarda başvuranın şeref ve haysiyetini ihlal eden herhangi bir içeriğin mevcut olmadığından bahisle itirazı kabul etmiştir. Başvuran bu karar üzerine AYM nezdinde bireysel başvuru yoluna gitmiştir⁶¹.

AYM, unutulma hakkı her ne kadar somut düzenlemelere konu olmasa da bu hakkın Anayasa'nın 5. ve 17. maddeleri kapsamında korunması gerektiğini ifade etmiş ve bu bağlamda devletin bireylere

olgusal gerçekler ya da değer yargısı içerip içermediği, halkın ilgili veriye yönelik ilgisi gibi hususların her somut olay açısından incelenmesi gerekmektedir.” Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı s. 91-94.

⁵⁸ Yargıtay. 19. Ceza Dairesi. T.10.12.2018, E. 2018/7735, K. 2018/13080. “Başvuranın beraat etmeleri sonucu, aradan geçen dokuz yıl sonra, haberin güncellik değerini yitirdiği, dolayısıyla haberin o tarihte gerçeklik ve doğruluk kriterlerini karşılamasının artık bir önemi kalmadığı” ve “Başvuranın isminin açıkça yazılması suretiyle uyuşturucu çetesi, gizli kasa, örgüt gibi kelimelerin yanında anılmaya devam etmesinin, kişilik haklarını ihlal eder bir eylem olduğu gibi, bu nedenle gözaltına alındığı bilgisinin arşivlenmesinin kişisel verilerin izinsiz olarak işlenmesi ve yayınlanması anlamına geleceği.”

⁵⁹ AYM, N.B.B. [GK] B. No: 2013/5653. 3/3/2016. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> s.e.t. 28.06.2024.

⁶⁰ AYM, N.B.B. [GK], B. No: 2013/5653, 3/3/2016. para. 9-12.

⁶¹ AYM, N.B.B. [GK], B. No: 2013/5653, 3/3/2016. para. 13.

yeni bir sayfa açma olanağı verme yükümlülüğü bulunduğunu belirtmiştir⁶².

AYM, yaptığı değerlendirmede unutulma hakkının yansıması olan ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı hakkında denge kurulması hususuna dikkat çekmiş ve bu hakların eşit düzeyde koruma gerektiren temel hak ve özgürlükler olduğunu belirtmiştir. Mahkeme'ye göre söz konusu haklar arasında bozulan denge- nin tekrar sağlanması gerekmekte ve bu denge ancak şeref ve itibar yönünden bireylerin unutulma hakkının kabul edilmesi ile mümkün olabilir⁶³. Buna göre unutulma hakkı, ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında adil denge için vazgeçilmez niteliktedir.

Mahkeme, unutulma hakkının Anayasa'da açıkça düzenlenmemiş olsa da temel dayanakları olduğunu belirtmiş ve bunlara dikkat çekmiştir. Buna göre Mahkeme; unutulma hakkının Anayasa'nın 5. maddesi ile düzenlenmiş olan insanın maddi ve manevi varlığının geliştirilmesi; 17. maddesi ile düzenlenmiş olan kişinin manevi bütünlüğü bağlamında şeref ve itibarının korunması ile 20. maddede düzenlenmiş olan kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirilebileceğini belirtmiştir.⁶⁴.

⁶² Çakır ve Balci, "Ceza Muhakemesinde Unutulma Hakkı." s. 41.

⁶³ Ayşenur Ocağ, "Hakları Dengelemek: Unutulma Hakkı İfade Özgürlüğüne Karşı," Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 33 (2018). s. 519.

⁶⁴ AYM, N.B.B. [GK], B. No: 2013/5653, 3/3/2016. para. 47."Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve ödevleri" başlığı altında düzenlenen 5. maddesinde "insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" ifadesi ile devlete pozitif bir yükümlülük yüklenmiştir. Bu yükümlülük bağlamında Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kişinin manevi bütünlüğü bağlamında şeref ve itibarının korunması hakkı ve Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile birlikte düşünüldüğünde, devletin bireye geçmişte yaşadıklarının başkaları tarafından öğrenilmesi engellenerek "yeni bir sayfa açma" olanağı verme hususunda bir sorumluluğu olduğu açıktır. Dolayısıyla Anayasa'da açıkça düzenlenmeyen unutulma hakkı, İnternet vasıtasıyla ulaşılabildiği kolay olan ve dijital hafızada bulunan haberlere erişiminin engellenmesi için Anayasa'nın 5., 17. ve 20. maddelerinin doğal bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan unutulma hakkının kabul edilmemesi, İnternet vasıtasıyla kolayca ulaşılabildiği ve uzun süre muhafaza edilebilir kişisel veriler nedeniyle başkaları tarafından kişiler hakkında ön yargı oluşturabilmesi nedeniyle manevi varlığının geliştirilmesi için gerekli onurlu bir yaşam sürdürmesine ve manevi bağımsızlığına müdahaleyi sürekli kılmaktadır."

Mahkeme bu yaklaşımı ile unutulma hakkının dayanaklarını göstermiş ve mevcut hukuk sisteminde unutulma hakkının hangi yollarla korunacağını da belirtmiştir. Buna göre “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”un 9. maddesi⁶⁵ ile düzenleme altına erişimin engellenmesi tedbirinin unutulma hakkı açısından bir yöntem olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Bu açıdan erişimin engellenmesi ve bu bağlamda unutulma hakkı açısından değerlendirilmesi aşağıda incelenecektir.

IV. UNUTULMA HAKKI VE ERİŞİMİN ENGELLENMESİ

Türk hukukunda unutulma hakkına ilişkin özel bir düzenleme bulunmaması, hakkın niteliğinin ve kapsamının yargı kararları ile şekillenmesi kişilik haklarının korunmasına ilişkin var olan bazı düzenlemelerin unutulma hakkı açısından uygulanmasına olanak sağlamıştır⁶⁶.

5651 sayılı Kanun olarak bilinen “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”un 9. maddesi ile düzenleme altına alınan erişimin engellenmesi tedbiri söz konusu düzenlemelerin başında gelmektedir.

Yargıtay ve AYM kararları ile söz konusu tedbirin verinin kişiyle ilişkilendirilemeyecek şekilde anonimleştirilmesi, içeriğin yayından kaldırılması ile birlikte unutulma hakkının korunması açısından bir yöntem olarak kullanılabilirliği belirtilmiş, unutulma hakkının kullanımını erişimin engellenmesi tedbiri ile mümkün kılınmıştır⁶⁷. Fakat çalışmanın ilerleyen kısmında değerlendirileceği üzere söz konusu hüküm AYM kararı⁶⁸ ile iptal edilmiştir. Öncelikle erişimin engellenmesi tedbiri, unutulma hakkı kapsamında uygulaması incelenecek ve unutulma hakkına ilişkin koruma önerileri dile getirilecektir.

⁶⁵ Anayasa Mahkemesi’nin 11/10/2023 tarihinde E.2020/76 numaralı dosyada verdiği kararla söz konusu madde iptal edilmiş, karar 10.01.2024 tarihinde yayımlanmış ve Ekim 2024’te yürürlüğe girmiştir.

⁶⁶ Çınar, “Unutulma Hakkının Ortaya Çıkış Serüveni ve Kapsamının Değerlendirilmesi.” s. 571.

⁶⁷ Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı s. 377.

⁶⁸ AYM, E. 2020/76, K. 2023/172, T. 11/10/2023.

A. Unutulma Hakkı Kapsamında Erişimin Engellenmesi Kararları

Erişimin engellenmesi, bir tedbir olarak 5651 sayılı kanunun 9 ve 9/A maddesi ile düzenlenmiştir. AYM tarafından iptal edilen ve Ekim 2024'te yürürlükten kalkan 9. maddeye göre kişi, kişilik haklarının ihlali iddiasıyla içerik sağlayıcısına başvurarak içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesini de talep edebilmekteydi⁶⁹.

9/A maddesi ise doğrudan özel hayatın gizliliğinin ihlali durumlarında Kurum'a başvurarak erişimin engellenmesi imkânı vermektedir. Hükmün 4. fıkrasına göre; *"Erişimin engellenmesini talep eden kişiler, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğinden bahisle erişimin engellenmesi talebini talepte bulunduğu saatten itibaren yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkiminin kararına sunar. Hâkim, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek vereceği kararını en geç kırk sekiz saat içinde açıklar ve doğrudan Kuruma gönderir; aksi hâlde, erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar."*

Unutulma hakkı kapsamında erişimin engellenmesi kararının hangi şartlarda verilebileceği ise AYM kararı ve Yargıtay kararları⁷⁰ çerçevesinde belirlenen kriterlere göre belirlenmiştir.

AYM'nin farklı kararlarında⁷¹ belirtmiş olduğu üzere unutulma hakkı kapsamında erişimin engellenmesi kararının verilmesi istisnai

⁶⁹ 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun m. 9/1. *"İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini de isteyebilir."*

⁷⁰ Yargıtay CGK., E. 2016/1169 K. 2018/490 T. 30.10.2018. *"5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında ve Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterleri esas alınarak birtakım tedbirler alınması mümkündür."*

⁷¹ AYM, *Barış Yarkadaş*, B. No: 2015/4821, 17/4/2019.; AYM, *A.A.*, B. No: 2014/7244, 12/9/2018.; AYM, *Ips İletişim Vakfı*, B. No: 2015/14758, 30/10/2018.

bir yoldur ve bu kapsamda verilecek olan kararlar cezai veyahut idari yaptırım niteliğinde değil yalnızca tedbir niteliindedir⁷².

AYM, ifade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında bir denge sağlanması halinde 5651 sayılı Kanun kapsamında belirtilen önlemlerin alınabileceğini, bu önlemlerden birisi olan erişimin engellenmesi tedbiri ile unutulma hakkına imkân sağlanabileceğini ifade etmiştir⁷³.

Unutulma hakkı kapsamında erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi için bazı hususlara dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir. AYM'ne göre erişimin engeli kararı verilebilmesi için kişinin kişilik hakkının ihlal edildiği ilk bakışta anlaşılacak ölçüde olmalı ve söz konusu kararın verilebilmesini haklı çıkaracak çekişmeli bir yargılama yapılmadan, gecikilmeksizin ve süratle bertaraf edilmesi ihtiyacı sulh ceza hâkimliği tarafından ortaya konmuş olmalıdır⁷⁴.

AYM, *N.B.B. Başvurusu* kararından sonra *Ali Kılık Başvurusu*⁷⁵ ve *A.A. Başvurusu*⁷⁶ kararlarında içeriğin güncelliğini yitirmiş olmasını veyahut dijital ortamda uzun bir süreden beri erişilebilir durumda olmasını erişimin engellenmesi için yeterli görmemiş; söz konusu yayının içeriğinin incelenmesi gerektiğini ve ivedilikle bertaraf edilmesi gereken ağırlıkta bir durum söz konusu ise erişimin engellenmesi kararı verilebileceği kanaatine varmıştır.

Yargıtay da unutulma hakkının korunması açısından erişimin engellenmesi tedbirinin alınabilecek tedbirler kapsamında uygulanabi-

⁷² Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı s. 410.

⁷³ AYM, *N.B.B.* [GK], B. No: 2013/5653, 3/3/2016.para. 52. "Nitekim kişinin şeref ve itibarına yönelik müdahaleleri unutulma hakkı gereğince engellemek için arşivde arama yapmaya imkân tanıyan haber ile kişi arasında ilişki kuran kişisel verilerin silinmesi, haberin anonim hâle getirilmesi, haber içeriğinin bir kısmına erişimin engellenmesi gibi birçok yöntem benimsenebilir."

⁷⁴ Turgut, Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı s. 415.

⁷⁵ AYM, *Ali Kılık*, B. No: 2014/5552, 26/10/2017.para. 62. "Bu sebeplerle genel olarak koruma tedbirlerinin ve özel olarak da başvuruya konu internet yayınına erişimin engellenmesi tedbirinin alınmasının haklılığı, ancak bir görünüşte haklılık veya "ilk bakışta" (prima facie) haklılık olarak nitelendirilebilir."

⁷⁶ AYM, *A.A.*, B. No: 2014/7244, 12/9/2018, § para. 22. "çekişmesiz bir dava sonucunda yayın içeriğine erişimin engellenmesi kararı verilebilmesi ancak hukuka aykırılığın ve kişilik haklarına müdahalenin ilk bakışta anlaşılacak kadar belirgin olduğu ve zararın süratle giderilmesinin zaruri olduğu hâllerde mümkündür."

leceğini belirtmiş⁷⁷ ve bu hususta iki durumu göz önünde bulundurmuştur. İlk olarak içeriğin dijital ortamda yapılan bir yayın olması, ikinci olarak da yapılan yayının içerik mahiyeti itibarıyla gerçek ve tüzel kişiler veya kurum ve kuruluşların kişilik haklarını ihlal eder nitelikte olması şartları aranmıştır⁷⁸.

B. Erişimin Engellenmesi Usulüne İlişkin Tartışmalar ve AYM'nin İptal Kararı

Her ne kadar AYM unutulma hakkına ilişkin verdiği ilk kararda erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanabileceğini belirtmiş olsa da söz konusu tedbirin istisnai nitelikte olduğunu da gerek söz konusu kararında gerekse diğer kararlarında ifade etmiştir.

AYM, unutulma hakkından bağımsız olarak erişimin engellenmesi yönteminin istisnai olması gerektiğini kararlarında belirtmiş, kapsamının ve içeriğinin belirgin olmaması durumu ifade etmiştir.

Erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanması açısından ciddi tartışmalar söz konusu olmuştur. Söz konusu tedbir kararına karşı soruşturma açılmadığı takdirde söz konusu tedbirin, internet kullanıcılarını çıkarılan veya engellenen içeriğe belirsiz bir süreyle erişmekten alıkoyacağı belirtilmiş; erişimin engellenmesi kararı tedbir mahiyetinde kabul edilmiş olsa da tedbir talebinde bulunan kişinin söz konusu tedbir kararıyla nihai amacına ulaştığı ve itiraz mercilerinin itirazı reddetmeleri halinde kararın ne kadar süre geçerli olacağı, hatta süresiz olarak yürürlükte kalabileceği ifade edilmiştir⁷⁹. Bu durumda da tedbir yolunun mantığı olan geçicilik hususu ihlal edilmiş olmaktadır. Bu tedbir kararı ile karşı tarafın ve diğer üçüncü kişilerin menfaatinin zedeleneceği dile getirilmiştir⁸⁰.

⁷⁷ Yargıtay CGK., E. 2016/1169 K. 2018/490 T. 30.10.2018.

⁷⁸ Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 12.04.2018, E. 2017/5721, K. 2018/4485."Buna göre, suç tarihinde yürürlükte bulunan 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun"un "içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" başlıklı 9. maddesinin uygulanma şartları; İnternet ortamında yapılan bir yayın olması ve Yapılan yayının içeriği nedeniyle, gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşların "kişilik haklarının" ihlal edilmesidir."

⁷⁹ Ş. Cankat Taşkın, "Bilişim Hukuku Uluslararası uyuşmazlıklar," Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 0/85 (2009). s. 356.

⁸⁰ Tekin Memiş, "Erişimin Engellenmesi, Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri," Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 13/3-4 (2009). s. 174.

Bütün bu tartışmaların nihayetinde AYM ilk olarak 2021 yılında verdiği *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu* kararında⁸¹söz konusu tedbire ilişkin istisnai uygulama durumunun ortadan kaldırıldığını belirterek ihlal kararı vermiştir⁸².Mahkeme'ye göre tedbirin uygulanması açısından usule ilişkin güvence eksiklikleri söz konusudur ve ilgili tedbir her ne kadar meşru amaç barındırsa da sınırlandırmaya ilişkin araçlar sunulmamakta ve bu yetkinin nasıl kullanılacağı belirtilmemektedir⁸³. Bu değerlendirmeler ışığında erişimin engellenmesinin uygulanış biçiminin bireyler açısından hak ihlallerine yol açtığı hükmüne varılmıştır⁸⁴.

AYM, söz konusu kararında erişimin engellenmesi hususunu basın özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir. Unutulma hakkının da dijital ortamdaki içerik ve genellikle haberlere ilişkin olduğu göz önüne alındığında bu değerlendirme önem arz etmektedir. Mahkeme, önceki kararlarına atıfta bulunarak erişimin engellenmesi usulünün basın özgürlüğüne ilişkin etkisini değerlendirmiştir. Buna göre söz konusu usulün çelişmesiz bir yargılama olması nedeniyle karşı tarafta yer alan basın temsilcileri kendilerini savunacak imkânı bulamamakta, silahların eşitliği ilkesinden yararlanamamaktadırlar⁸⁵.

⁸¹ AYM, *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/14884, T. 27/10/2021.

⁸² AYM, *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, para. 157.

⁸³ AYM, *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, para. 131-132.

⁸⁴ AYM, *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, para. 134. “..başvurucuların Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ve 28. maddesinde güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.”

⁸⁵ Ali Kızılcık B. No: 2014/5552, 26/10/2017, para. 55-63; Miyase İlknur ve diğerleri, B. No: 2015/15242, 18/7/2018, para. 32-35; AYM, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş., B. No: 2015/6313, 13/9/2018, para. 25-28; IPS İletişim Vakfı, B. No: 2015/14758, 30/10/2018, para. 27-30.”5651 sayılı Kanun'da öngörülen erişimin engellenmesi yolu çelişmesiz bir yargı yolu olduğundan, başka bir deyişle karşı taraf bulunmadığından karardan etkilenen basın organının temsilcileri ile sorumlu kişiler silahların eşitliği ilkesinden faydalanamamakta; talepte bulunanın iddialarına karşı delil sunmak da dâhil olmak üzere savunmalarını ortaya koymak için makul ve kabul edilebilir olanaklara sahip olamamaktadır. Özet olarak hâkim, kararını dosya üzerinden yani talepte bulunanın sunduğu bilgi ve belgelere göre vermekte; bu yargılamada karşı tarafın görüşleri alınmamaktadır.”

Mahkeme buradan yola çıkarak öncelikle Venedik Komisyonu'nun önerilerini dile getirmiştir. Venedik Komisyonu'na göre;

- 1- Kanun'un 9. maddesi kapsamındaki usulün bir ceza veya hukuk yargılaması usulüne bağlı hâle getirilmeli ve erişimin engellenmesi kararı yalnızca kanunun ihlal edildiğine dair açık ve net bir şüphe durumu ile telafisi olamayacak bir zarar tehlikesi söz konusu ise maddi bir ceza veya hukuk davası açılması beklentisi olması kaydıyla alınmış bir tedbir kararı olmalıdır⁸⁶.
- 2- Erişimin engellenmesi kararı açısından içerik sağlayıcılarının kendilerini savunabilmeleri için zaman ve imkân tanınmalı; yine kararı verecek olan sulh ceza hâkimliğine de gerekçeli karar verebileceği süre, imkân ve orantılılık değerlendirmesinde bulunabilmesi için duruşma yapma yetkisi verilecek şekilde değişiklik yapılmalıdır⁸⁷.
- 3- 9. maddedeki mevcut özerk usulün korunması halinde sulh ceza hâkimliği tarafından verilecek olan erişimin engellenmesi kararına karşı temyiz yolu açık hale getirilmeli ve 9. Maddeye ilişkin getirilecek olan kısıtlama tedbirinin demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olması gerektiğini içerecek şekilde bir hüküm dâhil edilmelidir⁸⁸.

Yine Mahkeme bu kapsamda söz konusu usulün nasıl geliştirilebileceğine dair kendi önerilerini de ortaya koymuştur. Buna göre⁸⁹;

- 1- 9. madde öngörülebilir bir niteliğe kavuşturulmalı ve bu bağlamda erişimin engellenmesi usulü ve kapsamı yeterli açıklıkta ve netlikte yeniden düzenlenmelidir.

⁸⁶ Richard Clayton et al., Opinion on Law No. 5651 on Regulations of Publications on the Internet and Combating Crimes Committed by Means of Such Publication (The Internet Law), The European Commission for Democracy through Law (2016). para. 62. s. 17.

⁸⁷ Clayton et al., Sort Opinion on Law No. 5651 on Regulations of Publications on the Internet and Combating Crimes Committed by Means of Such Publication (The Internet Law). para. 61-62. s. 17.

⁸⁸ Clayton et al., Sort Opinion on Law No. 5651 on Regulations of Publications on the Internet and Combating Crimes Committed by Means of Such Publication (The Internet Law). para. 64-67. s. 17-18.

⁸⁹ AYM, *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğ.leri* [GK] B. No: 2018/14884, 27/10/2021. para. 137.

- 2- Erişimin engellenmesi usulünün olabildiğince dar bir kapsamda olmasına izin verilmeli ve acil bir toplumsal ihtiyaç hali için özgülenmiş olmalıdır.
- 3- 9. madde Kanun'un amaç ve kapsamını belirleyen 1. madde ile uyumlulaştırılmalı.
- 4- Erişimin engellenmesi usulünün kullanılabilceği durumlara ilişkin ölçüt/eşik kriterleri belirlenmelidir.
- 5- Kanun'un 9. maddesine eklenecek bir hüküm ile itiraz makamı, erişimin engellenmesi kararından etkilenen tarafların yargılamaya aktif katılımını öngören çelişmeli bir yargılama sunarak eksiklikleri gidermelidir.
- 6- Usulün kullanımı açısından Sulh Ceza Hakimliklerine kılavuzluk edecek hükümler getirilmelidir.
- 7- Erişimin engellenmesi dışında alternatif araçlara yer verilmez.

Belirtilen öneriler dikkate alınmadığından AYM, 11/10/2023 tarihinde vermiş olduğu kararda⁹⁰ “*İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*”un 9. maddesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir. Yine Mahkeme söz konusu iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Söz konusu karar 10/01/2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmış⁹¹ ve Ekim 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

AYM’ne yapılan başvuruda dijital ortamda yer alan içeriklerin yayından kaldırılması ve bu içeriklere yönelik erişimin engellenmesi kararlarının hukuki niteliğinin belirsiz olduğu, söz konusu kararlara karşı itirazların reddedilmesi sonrası kararların kesinlik kazanması nedeniyle bu usulün artık koruma tedbiri niteliğini yitirdiği, yine erişimin engellenmesi yönteminin uygulama usulünün hukuk sistematiğine aykırı olduğu, yöntemin hangi esaslar çerçevesinde uygulanaca-

⁹⁰ AYM, E. 2020/76, K. 2023/172, T. 11/10/2023.

⁹¹ Resmî Gazete, 10.01.2024. <https://www.resmigazete.gov.tr/10.01.2024> s.e.t. 30.06.2024.

ğına dair belirlilik bulunmadığı, ifade ve basın özgürlüklerine gerçekleştirilen müdahalenin orantılı olmadığı, kuralların birçok yönden belirsizlikler içerdiği ileri sürülmüştür⁹².

AYM basın ve ifade özgürlüğüne sınırlama getirmekte olan bu maddenin ölçülülük ilkesine uygun olması gerektiğini ifade etmiştir. AYM'ne göre 9. madde kapsamında ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamanın amacı, sınırları ve sınırlama yöntemlerinin hukuki niteliği, müdahalenin kanuniliği yönünden hukuki güvenlik ve belirlilik ölçütleri açısından ortaya ciddi tereddütlere meydana getirmektedir⁹³.

9. maddenin uygulanması açısından sulh ceza hakimlikleri tarafından herhangi çelişmeli bir yargılama yapılamadan ve kişilik haklarına yönelik müdahalenin hızlı bir şekilde ortadan kaldırılma ihtiyacı ortaya konulamadan sonuca varıldığına anlaşıldığı ve çatışan haklar arasında adil bir denge gözetildiğinin tespit edilemediği vurgulanmıştır⁹⁴. Bu çerçevede 9. maddenin kapsamı ve sınırlarının belirli olmasının yargı makamlarına geniş bir takdir alanı oluşturduğu, yine verilen kararlara karşı itirazlardan sonuç almanın imkânsız olmasa da zor olduğu belirtilmiştir⁹⁵.

Bu kapsamda davaya ve itiraza konu kuralların kişilik haklarına yapılan saldırılardan koruma açısından kademeli bir müdahale yöntemi sunmadığı ve erişimin engellenmesi tedbirinin de süresiz hale geldiği belirtilerek ifade ve basın özgürlüğüne orantısız ve ağır bir müdahale söz konusu olduğu gerekçesiyle hüküm iptal edilmiştir⁹⁶.

⁹² AYM, E. 2020/76, K. 2023/172, T. 11/10/2023. para. 96.

⁹³ AYM, E. 2020/76, K. 2023/172, T. 11/10/2023. para. 101.

⁹⁴ AYM, E. 2020/76, K. 2023/172, T. 11/10/2023. para. 104.; AYM, Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, para. 115, 116, 126, 12).)

⁹⁵ AYM, E. 2020/76, K. 2023/172, T. 11/10/2023, para. 105.; AYM, Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri, para. 129-131.

⁹⁶ AYM, E. 2020/76, K. 2023/172, T. 11/10/2023, para. 106-107. *"Buna göre dava ve itiraz konusu kuralların kişilik haklarına yapılan saldırılara karşı internet içeriğinin sınırlandırılmasına yönelik kademeli bir müdahale yöntemi sunmadığı ve kurallar kapsamında yapılan sınırlamanın internet ortamında yer alan belirli bir içeriğe erişimi engellemek suretiyle o içeriğin belirli bir ülke sınırları içinden ulaşılmasına, kararın verildiği tarihten itibaren süresiz olarak engel olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kurallar ifade ve basın özgürlüklerine ağır bir müdahale teşkil etmektedir. Kurallar ile düzenlenen usul, internet ortamında bulunan zararlı içeriklerle diğer başka usullerle mücadele edilebildiği sürece başvurulması gereken bir yöntemdir. Bu çerçe-*

V. UNUTULMA HAKKINA İLİŞKİN ÖNERİLER

Unutulma hakkına ilişkin düzenlemelerin olmaması nedeniyle kişilik haklarına saldırıya karşı var olan koruma yöntemleri unutulma hakkı açısından da uygulama alanı bulmuştur. Yukarda ifade edildiği üzere hem hızlı hem de kesin sonuç alınabilmesi açısından erişimin engellenmesi usulü bu yöntemlerin başında gelmiştir. Ancak AYM'nin söz konusu hükme dair verdiği iptal kararı unutulma hakkına ilişkin korumanın nasıl sağlanacağına dair var olan tartışmaları bir başka boyuta taşımıştır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki erişimin engellenmesi usulünün unutulma hakkı açısından uygulaması yerinde bir uygulama ve yöntem olarak kabul edilemez. Nitekim unutulma hakkının gündeme gelmesi için herhangi bir suç unsurunun veyahut kişilik haklarına saldırının söz konusu olması gerekmemektedir. Bununla birlikte erişimin engellenmesi yöntemi yer aldığı 5651 sayılı Kanun'un başlığında da yer aldığı üzere internet ortamında işlenen suçlara karşı uygulama alanı bulan bir yöntem olarak düzenlenmiştir. Ayrıca madde başlığından da anlaşıldığı üzere erişimin engellenmesi usulünün gündeme gelebilmesi için kişilik haklarına açık bir saldırının söz konusu olması gerekmektedir. Fakat unutulma hakkında önemli olan kaldırılması istenen içeriğin kaldırılması halinde elde edilecek menfaatin, kaldırılmamasına göre söz konusu olacak menfaatten daha ağır basmasıdır.

Erişimin engellenmesi yönteminin içeriğin arama sonuçlarında listelenmemesi veya anonimleştirilmesi yöntemlerine göre oldukça ağır ve elde edilmesi istenen menfaate göre orantısız olması, unutulma hakkı açısından uygulamada sorun yaratmıştır. Nitekim itiraz usulünün güvence ve netice vermemesi halinde içeriğin süresiz şekilde erişime engellenmesi de söz konusu usulü orantısız kılmaktadır.

Unutulma hakkının kişilik haklarının korunması ile ifade ve basın özgürlüğü arasındaki çatışmayı dengeleme amacı güttüğü göz önüne alındığında erişimin engellenmesi yönteminin burada denge sağlamak

vede kurallar, kamusal makamların takdir yetkisini daraltarak keyfi davranışların önüne geçebilmek için yargılama hukukunun usule ilişkin güvencelerinin yanında demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve orantılı karar verilmesini sağlayacak güvenceleri de barındırmamaktadır."

"Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 13., 26. ve 28. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir."

yerine ifade ve basın özgürlüğüne orantısız müdahalelere yol açtığı görülmektedir. Nitekim AYM verdiği ihlal ve iptal kararlarında bu hususa değinmiştir. Söz konusu yöntemle hem düzenleme anlamında belirliliğin olmaması hem de uygulama açısından sınırlamaların bulunmaması söz konusu özgürlüklere müdahaleleri ve ihlalleri artırmıştır. Unutulma hakkının kapsamının belirgin olmaması da uygulamada ciddi sorunlar yaratmakta, müdahalelerin keyfi olmasına yola açmaktadır.

Tüm bunlarla birlikte unutulma hakkının korunması açısından uygulanması gereken yöntem, GDPR örneğinde olduğu üzere Türkiye’de de “*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun*” “*Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi*” başlıklı 7. Maddesi ile “*Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi ve Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik*” kapsamında yapılacak bir düzenlemeyle ortaya konmalıdır. Verilerin silinmesi, anonimleştirilmesi veya içerikten kaldırılması usullerinin uygulanmasının nasıl olacağı söz konusu düzenlemelere eklenecek bir fıkra veya başlığa eklenecek “*unutulma hakkı*” kavramı ile unutulma hakkı ile ilişkilendirilmesi neticesinde hem pozitif hukukta düzenlemeye yer verilmiş olacak hem de orantısız ve unutulma hakkının amacını tam anlamıyla karşılamayan yöntemler uygulanmamış olacaktır. Yine söz konusu düzenlemelerin yapılması hak ve özgürlüklere doğrudan müdahaleyi ortadan kaldıracak, kademeli bir müdahale yöntemi sunulmuş olacaktır.

SONUÇ

Dijitalleşme ile birlikte verilerin dolaşımının artması ve kalıcı halle gelmeleri ile kişiler açısından olumsuz durumlar yaratması bu konuda çözüm ihtiyacını da doğurmuştur. Bir çözüm yolu olarak bireylere, kendileri açısından olumsuzluk oluşturan verilerinin kaldırılmasını istemeleri hakkının tanınması karşımıza unutulma hakkı olarak çıkmaktadır.

Kişilik hakları ile ifade ve basın özgürlüğü arasında denge sağlanması yoluyla ortaya konan unutulma hakkı Kıta Avrupa’sında gelişmiş ve birtakım düzenlemelerle pozitif hukuk alanında yer almıştır. İlk önce ABAD kararı ardından GDPR düzenlemesi ile unutulma hakkı Kıta Avrupa’sında temel haklardan kabul edilmiş ve bu hak Birlik üye devletlerinin vatandaşlarına tanınmıştır. Kişilere öncelikle Google’a

başvurarak unutulma hakkına ilişkin talep formuyla talepte bulunma imkânı tanınmış, sonuç alınamaması halinde ise hem ulusal kişisel veri düzenlemeleri hem de GDPR kapsamında talepte bulunabilme imkânı sağlanmıştır.

ABD’de ise unutulma hakkı kişilik hakları ve ifade ve basın özgürlüğü arasındaki denge yaklaşımında tercih ifade ve basın özgürlüğünden yana kullanılmış ve unutulma hakkı geri planda kalmıştır. Hem siyasi hem de ekonomik yapısı dolayısıyla söz konusu yaklaşım şaşırtıcı olmamı, kapitalizmin öncülleri olan medyaya bu konuda ayrıcalık sağlanarak kişilik hakları göz ardı edilmiştir.

Ülkemiz özelinde ise unutulma hakkına ilişkin herhangi bir düzenlemenin olmaması yargı kararları vasıtasıyla kişilik haklarına ilişkin var olan düzenlemelerin bu kapsamda uygulanmasına yol açmıştır. Anonimleştirme ve içeriğin yayından kaldırılması ile birlikte erişimin engellenmesi yöntemi bu düzenlemelerin başında gelmekte, kişi açısından hızlı ve çoğu zaman kesin çözüm sunması dolayısıyla daha fazla tercih edilmektedir.

Bununla birlikte erişimin engellenmesi yöntemi hem internette işlenen suçlara ilişkin bir yöntem olarak düzenlenmesi olması hem de haklar arası dengenin sağlanması açısından orantısız bir müdahale aracı olması dolayısıyla unutulma hakkının amaçladığı faydayı sağlamamaktadır. Nitekim AYM, erişimin engellenmesi yöntemi hususunda unutulma hakkı açısından istisnai olarak ancak ilk bakışta haklılık durumunda başvurulabileceğini belirtmiştir. Sağladığı imkanlar ve orantısız müdahale içermesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüğünü ciddi anlamda ihlal etmesi nedeniyle erişimin engellenmesi yöntemi-ne ilişkin hüküm AYM tarafından yakın zamanda iptal edilmiştir.

Her ne kadar yanlış bir uygulama olsa da erişimin engellenmesi yöntemiyle elde var olan yöntemlerle unutulma hakkı korunmaya çalışılmış fakat AYM’nin söz konusu yönteme ilişkin son iptal kararı ile birlikte bu imkân da ortadan kalkmıştır. Diğer araç ve yöntemlere sık başvurulmaması nedeniyle de unutulma hakkının korunmasına ilişkin var olan eksiklik daha da görünür hale gelmiştir.

Tüm bu sebeplerle unutulma hakkına ilişkin somut ve unutulma hakkının amaçladığı faydayı haklar arası dengeyi gözeterek sağlayacak bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda uluslararası

sı düzenlemelere uygun olarak unutulma hakkına ilişkin pozitif düzenlemelerin yapılarak söz konusu eksikliğin giderilmesi büyük önem arz etmektedir. Nitekim dijitalleşme ile birlikte kişisel verilerin gün geçtikçe daha görünür olması ve bu bağlamda hak kayıplarının da artması unutulma hakkına ilişkin düzenlemeleri elzem kılmaktadır.

Kişisel verilerin korunması hususunda günden güne Avrupa standartlarına yaklaşıldığı, bu kapsamda düzenlemelerin yapıldığı bir ortamda unutulma hakkının göz ardı edilmemesi ve bu standartlara uygun şekilde korunacak hukuki statüye kavuşturulması Türk hukukuna ilişkin bir ihtiyaç olarak karşımızda durmaktadır. Unutulma hakkının diğer haklarla bağlantılı olması da bu hakkın korunması amacıyla bu hakla ilintili diğer haklara müdahalede bulunulması durumunda hukuki bir dayanak ve güvence durumunun var olmasına imkân sağlanması gerekmektedir.

Nihai olarak yukarıda belirtildiği üzere *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na* “unutulma hakkı” kavramının eklenmesi ile bu hakkın hukuki bir statü ve güvenceye kavuşturulması ve *Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi ve Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'te* de unutulma hakkına ilişkin gerekli değişikliklerin yapılması; hem söz konusu kanunun GDPR ile daha da uyumlu hale getirilmesini sağlayacak hem de günümüz dijital çağından ciddi bir ihtiyaç haline gelen unutulma hakkının uygulanmasına ilişkin eksikliklerin giderilmesi açısından yol gösterici olacaktır.

YAZAR BEYANI	
Mali Destek/Teşekkür Beyanı:	Bulunmamaktadır.
Yazarların Katkıları	%50-%50
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.
Etik Kurul Onayı:	Gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler

- Akgül, Aydın. "Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: "Unutulma Hakkı" Ve Ab Adalet Divanı'nın "Google Kararı"."Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 116 (2015): 1-38.
- Akkurt, Sinan Sami. "17.06.2015 Tarih, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 Sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı Ve Mukayeseli Hukuk Çerçevesinde Unutulma Hakkı."Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 65/4 (2016): 2605-35.
- Aluç Demirel, Rümeyza. "Unutulma Hakkı Ve Unutulma Hakkının Mirasçılar Tarafından İleri Sürülüp Sürülemeyeceğinin Değerlendirilmesi."Adalet Dergisi. 72 (2024): 619-57.
- Clayton, Richard, Herdis Kjerulf-Thorgeirsdottir, Pieter van Dijk, Wolfgang Benedek, ve Karmen Turk. *Opinion on Law No. 5651 on Regulations of Publications on the Internet and Combating Crimes Committed by Means of Such Publication (the Internet Law)*. The European Commission for Democracy through Law (2016).
- Çakır, Kerim, ve Murat Balci. "Ceza Muhakemesinde Unutulma Hakkı."Terazi Hukuk Dergisi. 198 (2023): 35-46.
- Çınar, Abdurrahim. "Unutulma Hakkının Ortaya Çıkış Serüveni Ve Kapsamının Değerlendirilmesi."Türkiye Adalet Akademisi Dergisi. 49 (2022): 551-84.
- Çırak, Ezgi. "Dijita Çağda Sonsuza Kadar Hatırlamaya Karşı: Unutulma Hakkı."Ceza Hukuku Dergisi. 13/36 (2018): 161-90.
- De Baets, Antoon. "A Historian's View on the Right to Be Forgotten."International Review of Law, Computers & Technology. 30/1-2 (2016): 57-66.
- Dowdell, John W. "An American Right to Be Forgotten."Tulsa L. Rev. 52/2 (2016): 311-42,
- Fellner, Robert. "Balancing Human Rights: The Right to Be Forgotten in the European Human Rights Regime."Master of Arts Human Rights Vienna. 4/4 (2014): 1-24.
- Gajda, Amy. "Privacy, Press, and the Right to Be Forgotten in the United States."Wash. L. Rev. 93/1 (2018): 201-64.
- Gülener, Serdar. "Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak "Unutulma Hakkı"."Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 25/102 (2012): 219-40.

- Haga, Yuriko. "Right to Be Forgotten: Anew Privacy Right in the Era of Internet." *New Technology, Big Data and the Law*. (2017): 97-126.
- Kaya, İslam Safa, ve Yüksel Tolun. *Türkiye'de, Avrupa'da Ve California'da Kişisel Verilerin İşlenmesi*. 2. Baskı Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Koops, Bert-Jaap. "Forgetting Footprints, Shunning Shadows: A Critical Analysis of the Right to Be Forgotten in Big Data Practice." *SCRIPTed*. 8/3 (2011): 229-56.
- Kum, Sevil Şilan. "Unutulma Hakkının İstihbari Kaynaklı İdari İşlemler Açısından Değerlendirilmesi." *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 11/1 (2021): 129-50.
- Lee, Edward. "The Right to Be Forgotten V. Free Speech." *ISJLP*. 12/1 (2015): 85-111.
- McGoldrick, Dominic. "Developments in the Right to Be Forgotten." *Human Rights Law Review*. 13/4 (2013): 761-76.
- McGuinness, Paul, Fergus McNeill, ve Sarah Armstrong. *The Use and Impact of the Rehabilitation of Offenders Act*. (2013).
- Memiş, Tekin. "Erişimin Engellenmesi, Hukuki Sorunlar Ve Çözüm Önerileri." *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 13/3-4 (2009): 161-76.
- Nalbantoğlu, Seray. "Bir Temel Hak Olarak Unutulma Hakkı." *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. 35 (2018): 583-605.
- Ocak, Ayşenur. "Hakları Dengelemek: Unutulma Hakkı İfade Özgürlüğüne Karşı." *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. 33 (2018): 507-36.
- Owings, Lisa. "The Right to Be Forgotten." *Akron Intell. Prop. J.* 9/ (2015): 45-82.
- Politou, Eugenia, Alexandra Michota, Efthimios Alepis, Matthias Pocs, ve Constantinos Patsakis. "Backups and the Right to Be Forgotten in the Gdpr: An Uneasy Relationship." *Computer Law & Security Review*. 34/6 (2018/12/01/ 2018): 1247-57.
- Razmetaeva, Yulia. "The Right to Be Forgotten in the European Perspective." *TalTech Journal of European Studies*. 10/1 (2020): 58-76.
- Sanchez Abril, Patricia, ve Eugenio Pizarro Moreno. "Lux in Arcana: Decoding the Right to Be Forgotten in Digital Archives." *Laws*. 5/3 (2016): 33-41.
- Shapiro, Ivor, ve Brian MacLeod Rogers. "How the "Right to Be Forgotten" Challenges Journalistic Principles: Privacy, Freedom and News Durability." *Digital Journalism*. 5/9 (2017): 1101-15.
- Soysal, Tamer. "Unutulma Hakkının Avrupa Birliği'nin Genel Veri Koruma Tüzüğü Çerçevesinde İncelenmesi." *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*. 13 (2019): 339-422.

- Taşkın, Ş. Cankat. "Bilişim Hukuku Uluslararası Uyuşmazlıklar."Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 0/85 (2009): 332-72.
- Turgut, Cemile. Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı 1.Baskı İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Uçar, Jindar. "İnternet Ortamında İfade Ve Basın Özgürlüğü."İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 7/2 (2021): 349-81.
- Weber, Rolf H. "The Right to Be Forgotten: More Than a Pandora's Box."J. Intell. Prop. Info. Tech. & Elec. Com. L. 2/2 (2011): 120-30.
- Yıldız, Tuba. "Unutulma Hakkının Uygulanışı Açısından Arama Motorlarının Rolü."Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 4/2 (2019): 399-431.

Mahkeme Kararları

- AYM, Ali Kıdık B. No: 2014/5552, 26/10/2017.
- AYM, Barış Yarkadaş, B. No: 2015/4821, 17/4/2019.;
- AYM, A.A., B. No: 2014/7244, 12/9/2018.
- AYM, E. 2020/76, K. 2023/172, T. 11/10/2023.
- AYM, Ips İletişim Vakfı, B. No: 2015/14758, 30/10/2018.
- AYM, Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14884, T. 27/10/2021.
- AYM, Miyase İlknur ve diğerleri, B. No: 2015/15242, 18/7/2018.
- AYM, N.B.B. [GK], B. No: 2013/5653, 3/3/2016.
- AYM, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş., B. No: 2015/6313, 13/9/2018.
- CoxBroadcastingCorp. v. Cohn, 420 U.S. 469 (1975)
- Florida Star v. B.J.F., 491 U.S. 524 (1989)
- Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González 13 May 2011.
- Yargıtay 16. Ceza Dairesi. T. 07.06.2016, E. 2016/927, K. 2016/3874.
- Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 02.11.2020, E. 2019/29879, K. 2020/13551.
- Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 05.06.2017, E. 2016/15510, K.2017/5325.
- Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 10.12.2018, E. 2018/7735, K. 2018/13080.
- Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 11.03.2019, E. 2018/8285, K. 2019/5447.
- Yargıtay 19. Ceza Dairesi. T. 19.10.2020, E. 2019/28149, K. 2020/13099.

Yargıtay CGK., T. 30.10.2018, E. 2016/1169 K. 2018/490

Yargıtay HGK. T. 17.06.2015, E. 2014/56, K. 2015/1679.

İnternet Kaynakları

https://reportcontent.google.com/forms/rtbf?product=websearch&hl=tr&visit_id=638531764665377644-2504994475&rd=1 s.e.t. 24.06.2024.

<https://gdpr-info.eu/art-17-gdpr/> s.e.t. 23.06.2024.

<https://www.verisistem.com/tr/3-bolum-md-12-23-veri-sahibinin-haklari/madde-17-silme-hakki-unutulma-hakki> s.e.t. 23.06.2024.

<https://www.privacy-regulation.eu/en/recital-65-GDPR.htm> s.e.t. 29.06.2024.

<https://www.resmigazete.gov.tr/10.01.2024> s.e.t. 30.06.2024.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> s.e.t. 28.06.2024.

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2014-56-k-2015-1679-t-17-6-2015> s.e.t. 28.06.2024.

